

Značaj preventivne (skrining) mamografije (Importance of preventive (screening) mammography)

E. Grgurević-Dujmić, S.Janković, A. Bobinac

Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-Goranske županije

Ključne riječi: rak dojke, mamografija

Rak dojke je najčešći maligni tumor u žena, kako u zapadnoj Europi i SAD-u tako i u Hrvatskoj. Svojom učestalošću i visokom smrtnošću te nizom etioloških nepoznanica, rak dojke je izazov suvremene medicine.

Od raka dojke u svijetu prema procjenama Međunarodne agencije za istraživanje raka SZO, u 2002. godini je:

- dijagnosticirano (incidencija) 1,15 milijuna žena, (procjena u 2010. - 1,4 milijuna)
- umrlo oko 411 000 žena (14% umrlih od raka ukupno)

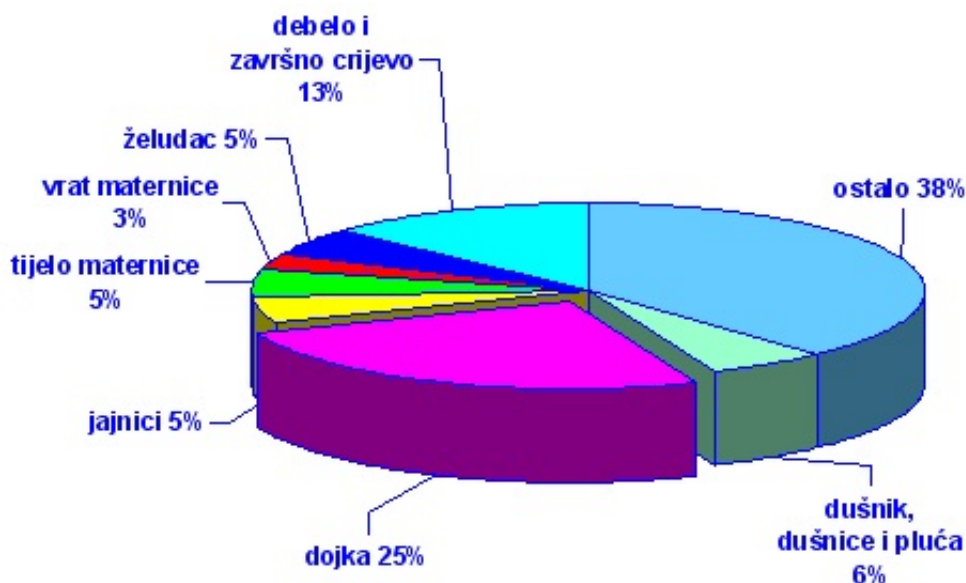
U Europi dojka je najčešće sijelo raka u žena:

- 25,5% svih novih sijela raka među ženama,
- 17,5% svih smrti od raka u žena.

U Hrvatskoj je rak dojke također najčešće sijelo raka u žena. Incidencija i mortalitet od tog raka u Hrvatskoj u neprestanom su porastu, tako je 2004. g. umrlo 825 žena, a 2005.g. 922 žene.

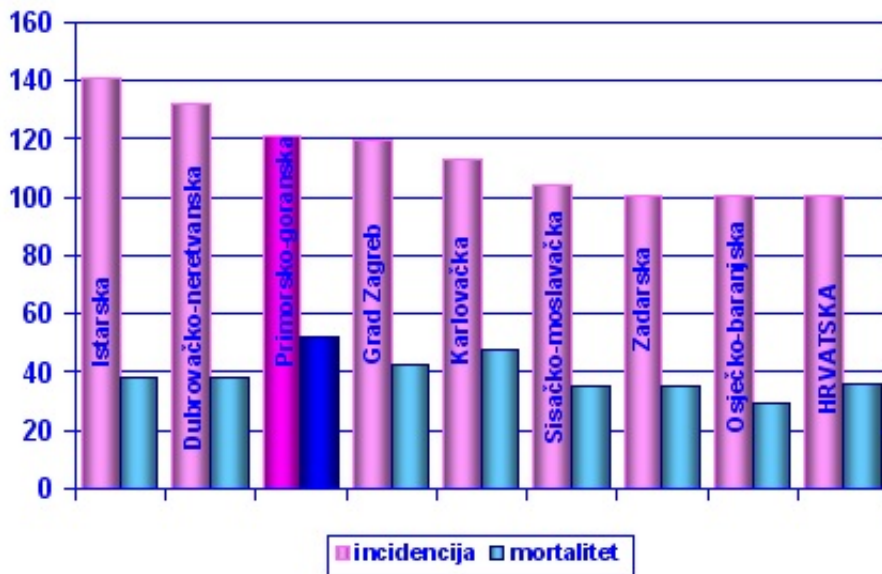
JEDNA OD OSAM ŽENA IMA ŠANSU OBOLJETI OD RAKA DOJKE

Najčešća sijela raka u žena, Hrvatska 2003. godine

Rijetko se javlja prije dvadesete godine života, zatim se učestalost postupno povećava, a najčešći je između 45-64 godine života.

Incidencija i mortalitet od raka dojke u Primorsko-goranskoj županiji 2003. godine (usporedba s nekim županijama i Hrvatskom)

Opasnost od raka dojke je povećana u žena:

- koje su imale prvu menstruaciju prije 12. godine,
- koje su imale menopauzu poslije 50. godine,
- koje nisu rodile, ili su rodile poslije 30. godine,
- koje su pretile,
- u kojih je kod biopsije dojke nađena epitelska hiperplazija s atipijom epitela,
- koje su operirane zbog raka jedne dojke,
- koje imaju srodnike prvog reda s rakom dojke (majka, sestra), osobito prije 40. godine života.

Vjerojatnost razvoja raka dojke u sljedećih 5 godina po dobnim skupinama, za žene koje trenutno nemaju karcinom dojke, prikazan je u tablici 1.

GODINE STAROSTI	VJEROJATNOST
35	1/384
40	1/208
45	1/128
50	1/109
55	1/94
60	1/78
65	1/70
70	1/65

Tablica 1. Rizik za oboljevanje od raka dojke prema godinama starosti žena

Izvor: Cancer screening Projekt nes, NHS, UK

Rak dojke raste polagano, tako je potrebno 5-8 godina da se tumor poveća na promjer od 1 cm i tek tada se može klinički palpacijom otkriti. Rak dojke je također tumor koji se odlikuje odsustvom ranih simptoma. Prvi simptom je obično pojava kvržice, a u manjem broju žena prisutan je vodenasti, gnojni ili sukrvavi iscjedak iz bradavice. Izuzetak je jedino Pagetov karcinom kod kojega su prisutni rani simptomi u smislu pečenja i svrbeža uz promjene kože u okolini bradavice. Vodeći simptomi su pojava kvržice ili čvorova u dojci, kao i promjene na koži tipa uvlačenja kože ili bradavice. To su, nažalost, znaci već uznapredovalog raka.

INTERVENCIJA

Obzirom na izrazito visoku incidenciju i mortalitet od raka dojke, posve su razumljivi naponi da se probir mamografijom - rano otkrivanje raka dojke ponudi kao javnozdravstvena mjera kojoj je cilj smanjiti mortalitet i morbiditet od te bolesti.

Skrining mamografijom pregledavaju se asimptomatske žene sa svrhom otkrivanja ranih oblika raka dojke, u najranijem, početnom stadiju kada je još moguće liječenje. Dakle, za razliku od dijagnostičke

mamografije gdje se pregledavaju žene sa pojavom jednog ili više simptoma bolesti, kod skrining mamografije pregledavaju se žene prije pojave simptoma bolesti.

Mamografija je nezamjenjiva, slikovna dijagnostička metoda u otkrivanju ranih stadija karcinoma dojke i kao takva je najpogodnija za skrining. Ima mogućnost dijagnosticiranja okultnih lezija, pogotovo u dojkama postmenopausalnih žena. Osobito je osjetljiva u otkrivanju žlijezdanih karcinoma in situ (DCIS), a u prosjeku se 75% invazivnih karcinoma (DCI) otkriva mamografski.

Za provođenje skrining mamografije neophodno je osigurati kvalitetno izvođenje pregleda te interpretaciju nalaza, kako bi se osigurala optimalna kvaliteta. Inženjer medicinske radiologije mora biti odlično educiran jer je izvođenje mamografije zahtjevan radiološki postupak. Liječnik radiolog koji očitava mamografije također mora biti jako dobro educiran te se od njega zahtjeva trajno usavršavanje, za sudjelovanje u skrining mamografijama treba godišnje očitati najmanje 2 000 mamografija.

Mamografijom se neće otkriti 15% karcinoma, zato je izuzetno važno dvostruko slijepo očitavanje skrining mamografija od dva radiologa. Kod skrining mamografije rezultati će ovisiti o kvaliteti slika i iskustvu radiologa.

CILJEVI PROGRAMA RANOG OTKRIVANJA RAKA DOJKE

1. Smanjiti za 25% mortalitet od raka dojke pet godina nakon početka provođenje programa,
2. Otkriti u što većem postotku rak dojke u najranijem stadiju, kada je izlječenje moguće.

Skrining mamografijom se pozivaju žene u dobnoj skupini od 50 do 69 godina. Cilj je da odaziv bude što veći, a to znači minimalno 70% obuhvata da bi se program proglasio uspješnim. U nekim zemljama gdje se isti programi provode od 70-tih godina došlo se do odaziva od 100% (Finska).

Kontakt osoba:

Emina Grgurević- Dujmić, dr.med.

e-mail: emina@zzjzpgz.hr

mob. tel. 098/259-041

NZJZ PGZ

Krešimirova 52a